

Steeds kouder in de Vlaamse sterfkamer

De gezamenlijke wetsvoorstellen inzake euthanasie die door de socialistische en liberale regeringspartijen werden ingediend (DS 20 juni), beroeren de gemoederen. De inzet van het debat is ook moeilijk te onderschatten. De voorstellen betreffen niet zomaar een uitbreiding van de doelgroep – oordeelsbekwame minderjarigen – die in aanmerking komt voor euthanasie. Wie de wetsvoorstellen grondig leest, merkt dat een gigantische verschuiving in het denken over euthanasie op til is.

Via een nauwkeurig uitgewerkte juridische constructie wil men euthanasie voortaan als ‘gewoon’ medisch handelen beschouwen waarop de patiënt een ‘recht’ kan laten gelden. Op die manier wordt ziekenhuizen het recht ontzegd om een beleid te ontwikkelen dat hulpverleners ondersteunt in hoe ze moeten omgaan met euthanasievragen van patiënten. Van artsen en hulpverleners zal nog meer en nog dwingender worden verwacht dat ze zonder meer ingaan op het euthanasieverzoek van de patiënt. Een banalisering van euthanasie, zoals Leif-arts Sarah Van Laer aanklaagde (DS 24 juni), is niet meer veraf. Wat is de verantwoordelijkheid van ziekenhuizen hierin?

De Vlaamse ziekenhuizen hebben de voorbije tien jaar grondig nagedacht over hoe ze moeten omgaan met vragen over het levenseinde in het algemeen, en euthanasie in het bijzonder. De meeste ziekenhuizen hebben een schriftelijk zorgbeleid ontwikkeld waarin ze hun globale visie over levenseindezorg verduidelijken. Bovendien hebben ze die zorgvisie vertaald in zorgpaden en zorgprocedures. Er is een interne multidisciplinaire discussie gevoerd. Internationaal dwingt die situatie grote bewondering af. In eigen land daarentegen, wordt het recht van ziekenhuizen om een eigen beleid inzake levenseindezorg te ontwikkelen, door sommigen bekritiseerd. Bovendien doen nog altijd vele mythes de ronde over de inhoud van het zorgbeleid, vooral dat van christelijk geïnspireerde ziekenhuizen. Nochtans zijn het de hulpverleners zelf die vanuit eigen ervaring dit zorgbeleid hebben vormgegeven.

Met hun zorgbeleid tonen ziekenhuizen aan dat ze de euthanasievraag van een patiënt oprecht ernstig willen nemen, veeleer dan proberen te verdringen of met dovemansoren naast zich neer te leggen. Zowat alle ziekenhuizen nemen de wettelijke voorwaarden voor euthanasie in hun zorgbeleid op. Toch zien we dat vele ziekenhuizen – christelijke en andere – terecht behoedzaam zijn ten aanzien van euthanasie bij bepaalde patiëntengroepen, zoals niet-terminale patiënten.

Een positief punt is dat ziekenhuizen vinden dat euthanasie onderdeel moet zijn van een zorgvuldig uitgewerkt zorgtraject dat hulpverleners ondersteunt in de zorg voor patiënten met een euthanasievraag. De samenwerking met palliatieve experts, die de nood van de patiënt met kennis van zaken kunnen inschatten, en een grondige dialoog met de patiënt en zijn familie zijn daarin cruciaal. Want

zoals dokter Van Laer terecht opmerkt: 'Ik ben geen product uit de supermarkt dat je snel even koopt als je er behoefte aan hebt'. Op dezelfde manier zijn ziekenhuizen ook geen 'supermarkten' waar je vlug even euthanasie kan gaan halen.

Ziekenhuizen moeten onvoorwaardelijk openstaan voor patiënten die om euthanasie vragen. De patiënt, zijn kwetsbaarheid en zijn bekommernissen staan centraal. Maar de patiënt moet ook bereid zijn samen met de hulpverlener op zoek te gaan naar hoe zijn noden het beste gelenigd kunnen worden. Dat moet een open zoektocht zijn, waarbij geen van beide partners in deze ethisch gevoelige zorgrelatie de andere mag domineren. Wederzijds vertrouwen en respect zijn nodig. In dat verband moeten ziekenhuizen de zorgrelatie ondersteunen op alle manieren: via multidisciplinair overleg, palliatieve expertise, psychologische ondersteuning voor patiënt en hulpverlener en respect voor eenieders geweten. Die ondersteuning is een noodzakelijke voorwaarde opdat de zorgrelatie niet wordt platgedrukt door claims en eenzijdige eisen.

Als men ziekenhuizen het recht ontzegt om zorgvuldig en behoedzaam met euthanasievragen om te gaan, zal de banalisering van euthanasie alleen maar toenemen, met alle gevolgen van dien voor de artsen en andere hulpverleners. Ook artsen zijn mensen met eigen noden en gevoelens die het volste respect van de patiënt verdienen. Van euthanasie een afdwingbaar recht maken zal de temperatuur in de sterfkamer gevoelig doen dalen.

Opiniestuk Prof. dr. Chris Gastmans, De Standaard, 26/06/2013